

ÉRETTSÉGI VIZSGA • 2006. február 22.

TÖRTÉNELEM

**EMELT SZINTŰ ÍRÁSBELI
ÉRETTSÉGI VIZSGA**

**JAVÍTÁSI-ÉRTÉKELÉSI
ÚTMUTATÓ**

OKTATÁSI MINISZTERIUM

Útmutató az írásbeli vizsgafeladatok javításához

A dolgozatot a vizsgázó által használt színűtől eltérő színű tollal javítsa az alábbiak szerint!

1. Jó válasz	✓
2. Hiány(osság)	√
3. Nem tartozik szorosan a megoldáshoz	[ ]
4. Felesleges, értékelhetetlen rész (áthúzás)	_____
5. Súlyos hiba, tartalmi tévedés (aláhúzás)	_____
6. Értelmetlen szöveg, logikai problémák (aláhúzás)	~~~~~
7. Nyelvhelyesség (aláhúzás)	.....
8. Durva helyesírási hiba (aláhúzás)	=====

A feladatok alatt található téglalapok közül a bal oldaliban a feladatra adható maximális pontszám van, a **jobb oldali téglalapba írja be a tanuló által elért összes/teljes pontszámot!**

A feladatok egyes részeinek megoldásáért járó **részpontszámokat** is írja a dolgozat(ok)ra!

Csak a megoldási útmutatóban megadott/megfogalmazott válaszelemeket fogadja el, és az egyes feladatoknál feltüntetett pontozás szerint értékeljen! A megadott válaszelemektől eltérést lehetővé tevő feladatokra, feladatelemekre (pl. indoklás) és feladattípusokra a részletes megoldási útmutatóban külön utalás található.

I. A rövid feladatok javítása, értékelése

Értékelési alapelv, hogy a javítókulcsban szereplő válaszelemeket kell jó válaszként elfogadni.

Pontozás

Jó válasz/válaszelem:	0,5 vagy 1 pont (a megoldókulcsban feltüntetettek szerint)
Rossz válasz:	0 pont
Hiányzó válasz:	0 pont

Azokra a feladatelemekre lehet 0,5 pontot adni, amelyeket a javítókulcs külön is megjelöl.

A megoldókulcsban megadott pontszám egy-egy eleme már tovább nem bontható.

Az egyes feladatrészek pontjainak összesítése során kapott pontszámot nem kell kerekíteni, lehet pl. 3,5 pont.

A több válaszelemből álló feladatok pontozása:

- ha 2 pont adható, és két válaszelemet vár el a feladat, akkor minden egyes hibátlan válaszelemért 1-1 pont adható;
- ha 1 pont adható, és két válaszelemet vár el a feladat, akkor minden egyes hibátlan válaszelemért 0,5-0,5 pont adható.

A nem zárt végű feladatoknál (az indoklásoknál, szövegértelmezéseknél stb.) minden olyan megoldás elfogadható, amely tartalmilag megegyezik a megoldási útmutatóban szereplő válasszal. (Ezért ezeknél a feladatoknál a megoldások „Pl.”-lel kezdődnek.)

Azoknál a feladatoknál, ahol több válaszelem közül kell a jó megoldást kiválasztani (pl. igaz–hamis), ott az összes válaszelem aláhúzása, megjelölése esetén a válasz nem értékelhető. Ha egy feladat meghatározza az elem(ek) számát, és a vizsgázó ennél többet ír, akkor a beírás sorrendjében kell értékelni.

A megoldásokért az előírt maximális pontot meghaladó „jutalompont” nem adható.

Hibás vagy hiányzó válaszelemek miatt pontot levonni nem szabad!

A megoldásban szereplő javítókulcstól csak **különösen indokolt esetben lehet eltérni**. Az eltérések okát a javítónak külön szöveges magyarázattal kell indokolnia.

II. A szöveges feladatok javítása, értékelése

1. A feladatválasztás

Összesen **négy** feladat értékelhető:

mégpedig kettő rövid és kettő hosszú feladat, amelyek közül mindegyik **más-más korszakra**, legalább kettő a **magyar** történelemre és egy az **egyetemes** történelemre vonatkozik.

A feladatok értékelése a tanulók **hibás feladatválasztása esetén:**

Ha *négy feladatot oldott meg* a tanuló, de helytelenül választott a korszakok, a feladat-típus stb. vonatkozásában, akkor

- azt a feladatát (vagy feladatait) kell figyelmen kívül hagyni, amelyikben a legkevesebb pontot érte el, így az összpontszám kiszámításánál a legkisebb pontveszteség éri;
- azt az egy (kettő vagy három) feladatát kell figyelembe venni, amely(ek) megfelel(nek) a választási szempontoknak, és amely(ek)ben a legtöbb pontot szerezte.

Ha a tanuló *négyenél több feladatba is belekezd*, de nem jelöli egyértelműen választását, és a megoldások között van négy olyan feladat, amelyik megfelel a választási szabályoknak, akkor a legkisebb sorszámú megoldott feladattól indulva, a jó választás szabályai alapján emelkedő számsorrendben kell a feladatokat értékelni (pl. 13., 16., 17., 20. vagy 14., 16., 17., 20.).

Ha a tanuló *négyenél több feladatba is belekezd*, de nem jelöli egyértelműen választását, és nincs *négy* olyan feladata, amely megfelel a választási szempontoknak, akkor azokat a feladatait kell figyelembe venni, mely(ek) megfelel(nek) a választási szempontoknak, és amely(ek)ben a legtöbb pontot szerezte.

Ha a vizsgázó *mindegyik feladatba belekezd*, és nem jelzi egyértelműen választását, akkor a vizsgaleírásnak megfelelően a **13., 16., 19., 22.** feladatok megoldását kell értékelni.

2. A feladatok értékelése

A feladatok **értékelésében** a következő szempontok a meghatározók:

- a) **feladatmegértés**,
- b) **követelményeknek** (kompetenciák, tartalmak) való megfelelés,
- c) **megszerkesztettség, nyelvhelyesség**.

A szöveges feladatok értékelése a **javítókulcs** felhasználásával történik, amely tartalmazza a konkrét értékelési szempontokat és a műveleteket, valamint a hozzájuk rendelhető tartalmakat.

a) Útmutató a feladatmegértés pontozásához

A feladatmegértés kapcsán a következő szempontokat kell figyelembe venni:

- A feladat (téma, korszak) azonosítása: a diák a megadott problémáról, témáról, korszakról ír-e?
- A tématarítás, a lényeg kiemelése: lényegre törően a feladatban felvetett problémára koncentrál-e?
- Tartalmi mélység, kifejtettség: megállapításai és következtetései mennyire összetettek, illetve relevánsak-e a probléma szempontjából?
- Műveleti sokszínűség és eredményesség: használja-e a forrásokat, és tud-e lényeges megállapításokat, következtetéseket tenni?

A feladatok konkrét értékelésénél az első lépés annak eldöntése, hogy a **feladatmegértésre** adható 4 vagy 8 pontból elért-e a vizsgázó legalább 1 pontot. Ha nem, akkor a feladat összpontszáma csak 0 pont lehet.

A problémamegoldó (rövid) feladatoknál

4 pont akkor adható, ha a vizsgázó a problémát teljes körűen megértette és helyesen értelmezte, a kifejtés arányos, logikus, lényegre törő. A források felhasználásával lényeges következtetéseket fogalmaz meg, a konkrét és az általános megállapítások aránya kiegyensúlyozott.

3 pont akkor adható, ha a vizsgázó a problémát teljes körűen megértette és helyesen értelmezte, de a kifejtés aránytalan vagy nem lényegre törő.

2 pont akkor adható, ha a probléma megoldását csak részben dolgozza ki, és használja a forrásokat, de nem tesz lényegi megállapításokat.

1 pont akkor adható, ha legalább egy olyan megállapítást tesz, amely alapján igazolható, hogy a problémát megértette, de a kifejtés túlnyomó része nem a probléma értelmezésére vagy megoldására irányul.

0 pont akkor adható, ha nem érti meg, illetve teljes mértékben félreérti a feladatot, nem használja a forrásokat, megállapításai nem a probléma értelmezésére irányulnak.

Az elemző (hosszú) feladatoknál

7-8 pont akkor adható, ha a vizsgázó a problémát teljes körűen megértette és helyesen értelmezte, a kifejtés arányos, logikus, lényegre törő. A források felhasználásával lényeges következtetéseket, megállapításokat fogalmaz meg, a konkrét és az általános megállapítások aránya kiegyensúlyozott.

4-6 pont akkor adható, ha a vizsgázó a problémát teljes körűen megértette és helyesen értelmezte, de a kifejtés aránytalan vagy nem lényegre törő.

2-3 pont akkor adható, ha a probléma megoldását csak részben dolgozza ki, és használja a forrásokat, de nem tesz lényegi megállapításokat.

1 pont akkor adható, ha legalább egy olyan megállapítást tesz, amely alapján igazolható, hogy a problémát megértette, de a kifejtés túlnyomó része nem a probléma értelmezésére vagy megoldására irányul.

0 pont akkor adható, ha nem érti meg, illetve teljes mértékben félreérti a feladatot, nem használja a forrásokat, megállapításai nem a probléma értelmezésére irányulnak.

b) A műveletek és a tartalmi elemek pontozása

A javítókulcsban az egyes kompetenciák (pl. idő- és térbeli tájékozódás, források használata) alkalmazásához kapcsolódó műveleteket „M”-mel, a hozzájuk rendelhető tartalmi elemeket pedig „T”-vel jelöltük.

Egy művelethez a problémamegoldó (rövid) feladatok esetében egy-két tartalom kapcsolódik, míg az elemző feladatokban – különösképpen az eseményeket alakító tényezők föltárásánál – több, kettő-három tartalmi elem is rendelődik. Ha a javítókulcsban egy művelethez csak egy tartalmi elem kapcsolódik, akkor a javításban a műveletek és tartalmak pontszámának is meg kell egyeznie. Általános szabályként az egyes műveletek és az egyes tartalmak pontozásakor az alábbiakat kell érvényesíteni.

A „Műveletek” (M) pontozása

2 pont akkor adható, ha a hozzá tartozó, a vizsgázó által elért tartalmi pontszám magas (az elérhető maximális tartalmi pontszám több mint 50%-a).
----

1 pont akkor adható, ha a tartalmi pontszámokból a vizsgázó legalább 1 pontot elért, és a válasz nem tartalmaz durva hibát (téves adatot, megállapítást).
----

0 pont akkor adható, ha a vizsgázó a tartalmi elemekre nem szerzett pontot, és a válasza súlyos tévedést tartalmaz.

Szoros összefüggés van természetesen a két értékelési szempont között, hiszen a műveletek csak a konkrét tartalmakon keresztül értelmezhetők és értékelhetők.

A tartalmi elemeknél szereplő példák (Pl.:) azt jelzik, hogy mely tartalmak fogadhatók el jó válaszként. **A tartalmi válaszelemek általában két részből állnak:** idő- és térmeghatározás; általános és konkrét fogalomhasználat; felsorolás (rögzítés, bemutatás) és következtetés (megállapítás). Ez a pontozásnál azt jelenti, hogy ha csak az egyik elemet tartalmazza a válasz, akkor 1 pontot, ha mindkettőt, akkor 2 pontot lehet adni. Természetesen a tartalmi válaszelemeknél – különösképpen a felsorolásnál és következtetésekénél – másfajta jó kombináció is elfogadható, mint amit a javítókulcs tartalmaz! A javítókulcsban néhány tartalmi elemnél a „vagy” szóval elválasztva több jó válaszlehetőség is szerepel, mindez nem zárja ki, hogy más jó tartalmi elemeket is elfogadjon az értékelő.

A „Tartalmi elemek” (T) pontozása

2 pont akkor adható, ha a válasz megfelelő mennyiségű helyes adatot tartalmaz, az elemzés jó színvonalon hivatkozik a forrásokra (szerzőre, szándékokra, körülményekre stb.), valamint többféle jellemző, tipikus okot, következményt fogalmaz meg, és/vagy említ az eseményekhez kapcsolódó történelmi személyiségeket.
----

1 pont akkor adható, ha kevés és nem lényeges, nem a legjellemzőbb adatot, következtetést, megállapítást tartalmaz az elemzés.
----

0 pont akkor adható, ha nincsenek adatok, összefüggések, vagy ha teljesen hibás megállapítások vannak a megoldásban.
----

c) A „Megszerkesztettség, nyelvhelyesség” pontozása

A problémamegoldó (rövid) feladatoknál

2 pont akkor adható, ha a fogalmazás értelmes mondatokból álló szerkesztett szöveg, melyben nincsenek durva helyesírási hibák.
1 pont akkor adható, ha több nyelvhelyességi és több durva helyesírási hiba van benne.
0 pont akkor adható, ha a megoldás csupán szavakból álló vázlat, nincsenek benne összefüggő mondatok.

Az elemző (hosszú) feladatoknál

7-8 pont akkor adható, ha a fogalmazás értelmes mondatokból álló, koherens, szerkesztett szöveg, felépítése logikus, arányosan igazodik a tartalmi kifejtéshez, megállapításai árnyaltak, több szempontúak, és nem tartalmaz nyelvtani vagy helyesírási hibát.
4-6 pont akkor adható, ha a szöveg értelmes mondatokból áll, de aránytalanul szerkesztett, vagy néhány megállapítása leegyszerűsített, egysíkú, kisebb nyelvhelyességi hibákat tartalmaz.
2-3 pont akkor adható, ha a szöveg értelmes mondatokból áll, de a szöveg rosszul szerkesztett, aránytalan, hiányos (pl.: a bevezetés, tárgyalás, befejezés közül valamelyik hiányzik). A szöveg megállapításai leegyszerűsítettek, egysíkúak, nyelvhelyességi hibákat tartalmaznak.
1 pont akkor adható, ha a válasz mondatokból áll, de a mondatok között alig van (tartalmi vagy nyelvi) összefüggés, és súlyos nyelvhelyességi és helyesírási hibákat tartalmaz.
0 pont akkor adható, ha a válasz vázaltszerű, csupán szavakból áll.

3. A szöveges feladatok terjedelme

Fontos szövegalkotási kompetencia, hogy a vizsgázó a gondolatait az előre meghatározott terjedelem keretei között fejtsse ki. Indokolt esetben a kipontozott helyen megkezdett gondolat a lap üres helyein befejezhető, és ez a válaszelem is és értékelhető. Ez a rövid feladatoknál kb. 2-3 sort, hosszú feladatoknál kb. 4-5 sort jelent.

4. A szöveges feladatok értékelésének javasolt menete

1. Tanulmányozza át a feladatok javítókulcsait!
2. Tekintse át az értékelési szempontsor mintáját!
3. Ellenőrizze a vizsgázó feladatválasztásait!
4. Legalább kétszer olvassa el a tanuló dolgozatát!
5. A javítókulcs elemei szerint állapítsa meg az egyes szempontok szerint elért pontszámot!
6. Állapítsa meg az összpontszámot, és az osztószám (**3** és **4**) segítségével számítsa át vizsgaponttá!
7. A vizsgapontokat feladatonként nem kell kerekíteni!
8. Számítsa ki a négy esszéfeladatban elért **összesített vizsgapontszámot!** Ha az összesített vizsgapontszám nem egész szám, akkor 0,5-re végződő eredménynél nem kell kerekíteni, 0,5 alatt lefelé, 0,5 fölött pedig felfelé kell kerekíteni! (Pl.: 27,5 pont: nem kell kerekíteni, 27,3 = 27 pont, 27,7 = 28 pont.)

III. A feladatlap összpontszámának megállapítása

Adja össze az I. és a II. összetevőben elért – korábban esetleg már kerekített – pontszámokat!

Táblázatok a feladatok értékeléséhez, pontozásához

Rövid választ igénylő feladat

Szempontok	Elérhető	Elért
	pont	
Feladatmegértés	4	
Tájékozódás térben és időben	4	
Szaknyelv alkalmazása	4	
Források használata	6	
Eseményeket alakító tényezők feltárása	8	
Megszerkesztettség, nyelvhelyesség	2	
Összpontszám	28	
	OSZTÓSZÁM 4	
Vizsgapont	7	

Hosszú választ igénylő feladat

Szempontok	Elérhető	Elért
	pont	
Feladatmegértés	8	
Tájékozódás térben és időben	4	
Szaknyelv alkalmazása	6	
Források használata	10	
Eseményeket alakító tényezők feltárása	12	
Megszerkesztettség, nyelvhelyesség	8	
Összpontszám	48	
	OSZTÓSZÁM 3	
Vizsgapont	16	

I. RÖVID VÁLASZT IGÉNYLŐ FELADATOK

1. A spártai államszervezet (Összesen 4 pont)

- a) igaz
- b) hamis
- c) igaz
- d) hamis

2. Vallási irányzatok (Elemenként 0,5 pont, összesen 3 pont)

- a)
  - 1. kép: iszlám, mohamedán
  - 2. kép: (római) katolikus *vagy* nyugati keresztény, latin
  - 3. kép: (görög)keleti *vagy* bizánci *vagy* ortodox, pravoszláv (*De elfogadható a korai keresztény is!*)
- b)
  - 1. Pl.: monoteizmus, Korán, napi ötszöri ima Mekka felé *vagy* szent háború a hit terjesztéséért *vagy* ramadán havi böjt. (*Minden egyéb helyes válasz is elfogadható!*)
  - 2. Pl.: monoteizmus, Biblia, latin nyelv, pápai irányítás *vagy* a szentháromság elfogadása. (*Minden egyéb helyes válasz is elfogadható!*)
  - 3. Pl.: monoteizmus, Biblia, görög *vagy* anyanyelv *vagy* császári és főpapi hatalom összefonódása. (*Minden egyéb helyes válasz is elfogadható!*)

3. Szent István egyházszerző tevékenysége (Összesen 5 pont)

- a) (Elemenként 0,5 pont.) I esztergomi
IV pécsi
VI egri
- b) Pl.: vasárnap ünnepnap, minden tíz falu építsen egy templomot, a tized fizetése. (Elemenként 0,5 pont.)
- c) Pl.: a magyar egyházi önállóság *vagy* az esztergomi érsekség révén elkerülte az ország a német egyház *vagy* érsekség befolyását, elősegítette az önálló államiság megerősödését. (1 pont)
- d) Pl.: nyugati típusú fejlődés indult Magyarországon, *vagy* nyugati típusú feudális monarchia lett az ország. (1 pont)

4. XVIII. századi Európa (Összesen 5 pont)

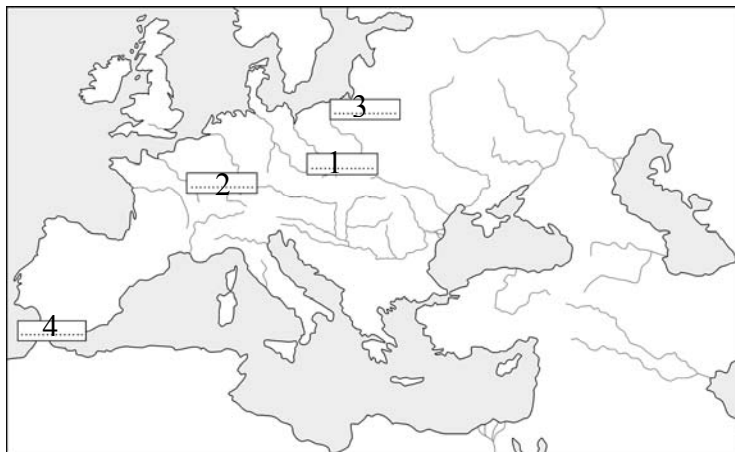
a) (1 pont)

1.	2.	3.	4.
D	C	A	B

- b) 1. D 2. C 3. A 4. B (Elemenként 0,5 pont.)

c) (Elemenként 0,5 pont.)

5. XVIII. századi állami oktatáspolitiká (Összesen 5 pont)

- Mária Terézia (1740–1780) (Elemenként 0,5 pont, összesen 1,5 pont.)
- felvilágosult abszolutizmus (1 pont)
- Pl.: az ifjúság helyes nevelése *vagy* az oktatás, az általános műveltség színvonalának emelése. (0,5 pont)
- Pl.: a közjólét megteremtése *vagy* a birodalom erejének növelése *vagy* a jó állampolgár nevelése. (1 pont)
- Eötvös József (1 pont)

6. Nagyhatalmi ellentétek (Elemenként 0,5 pont, összesen 3 pont)

- Nagy-Britannia
- USA
- Franciaország
- Németország *vagy* Olaszország
- Belgium
- Németország

7. A reformkori gazdasági átalakulás (Összesen 3 pont)

- gyár (0,5 pont)
- (szabad királyi) városok (0,5 pont)
- Pl.: kereskedés szabadsága, gyáralapítási szabadság, Védegylet létrejötte, infrastruktúra fejlesztése. (Elemenként 0,5 pont.)
- Védegylet (1 pont)

8. Németország a II. világháború után (Összesen 3 pont)

- NSZK-ban (0,5 pont)
- Pl.: az elzárkózás *vagy* a rombolás megfogalmazása. (*Más jó válasz is elfogadható!*) (1 pont)
- 1961., 1989. (Elemenként 0,5 pont.)
- Pl.: a Szovjetunió meggyengülése *vagy* a Szovjetunió veresége a hidegháborúban *vagy* a kommunista rendszerek bukása Európában. (0,5 pont)

9. A két világháború közötti Magyarország (Összesen 3 pont)

- a) a kommunista pártnak *vagy* a (szélső)baloldalnak (1 pont)
- b) (kis)polgárság (1 pont)
- c) esemény: pl. Tanácsköztársaság
szerzők: pl. Marx *vagy* Lenin egy-egy művének megnevezése
(*Más jó válasz is elfogadható!*) (Elemenként 0,5 pont.)

10. Kádár-korszak (Összesen 3 pont)

- a) 1966–1967 (0,5 pont)
- b) 1. kép: munkások *vagy* alkalmazottak (0,5 pont)
2. kép: (szövetkezeti) parasztság (0,5 pont)
- c) Pl.: teret enged az egyéni kezdeményezéseknek. (0,5 pont)
- d) Pl.: így fokozták a termelékenységet *vagy* javították a lakosság ellátását *vagy* egyéb politikai és gazdasági okokra utalás. (1 pont)

11. A világgazdaság a II. világháború után (Összesen 3 pont)

- a) Japán (0,5 pont)
- b) Németország *vagy* NSZK (0,5 pont)
- c) vámhatárok lebontása *vagy* egységes piac megszületése *vagy* a tőke és munkaerő szabad áramlása (1 pont)
- d) Pl.: mert kis nyersanyag igényű ipari tevékenységet (mikroelektronika, számítástechnika, robottechnika, stb.) folytattak, *vagy* szaktudásuk révén *vagy* az alacsony munkabér *vagy* az oktatás fejlesztése következtében. (1 pont)

12. A nemzeti kisebbség helyzete (Összesen 4 pont)

- a) Pl.: anyanyelvi oktatás *vagy* saját nyelven való névhasználat *vagy* helyi és országos önkormányzatok alapítása. (Elemenként 0,5 pont)
- b) Románia, Szlovákia (Elemenként 0,5 pont)
- c) Pl.: kisebbségi önkormányzatok *vagy* kulturális egyesületek *vagy* iskolák *vagy* óvodák *vagy* közösségi házak alapítása *vagy* helyi és országos érdekvédelmi szervek. (Elemenként 0,5 pont)
- d) Pl.: történelmi hagyományokra *vagy* közös együttélésre való utalás *vagy* mert a törvény így rendelkezik. (*Más jó válasz is elfogadható!*) (1 pont)

II. SZÖVEGES, KIFEJTENDŐ FELADATOK

13. Az ókori Kína (rövid)

Szemponatok	Műveletek, tartalmak	Pont
Feladatmegértés	A vizsgázó alapvetően a Kínai Birodalom virágzását és fő jellemzőit mutatja be. A válasz a források felhasználásával lényegi összefüggésekre utal (pl. Kína önálló civilizációs központ, mely képes volt évezredekken át megőrizni identitását).	0–4
Tájékozódás térben és időben	M A vizsgázó a történelmi eseményeket térben és időben elhelyezi. T Megállapítja, hogy a Huang-ho (Sárga-folyó) és a Jangce (Kék-folyó) mentén már a III. évezred közepén létrejött az első civilizáció, vagy utal arra, hogy az ókori kínai állam egyik virágkora Kr. e. III. századra (Csin Si Huang-ti uralkodásának idejére) esik.	0–4
Szaknyelv alkalmazása	M A vizsgázó helyesen alkalmazza az általános, illetve a témához kapcsolódó történelmi fogalmakat. T Használja a következő általános fogalmakat (civilizáció, államok, hódítás stb.), illetve helyesen alkalmazza a témához tartozó szakkifejezéseket (folyammenti kultúra, buddhizmus, konfucianizmus, selyemút stb.).	0–4
Források használata	M A vizsgázó válaszába beépíti a forrásokban található információkat, és egyszerű következtetéseket von le belőlük. T Pl.: rögzíti, hogy a földművelésre alkalmas öntözhető terület a két nagy folyó völgyére korlátozódott (Kína nagy része hegyvidék, illetve sivatag, és nehezen művelhető), és megállapítja, hogy az egységes birodalom létrejöttét a földrajzi nehézségek mellett a különböző nomád támadások is nehezítették (pl. hunok). T Pl.: rögzíti, hogy a Nagy Fal Kína északi határa mentén épült fel, vagy utal a kínai találmányokra, és megállapítja, hogy az ország zártsága és földrajzi adottságai egyszerre jelentenek védelmet és elszigeteltséget Európától.	0–6
Eseményeket alakító tényezők feltárása	M A vizsgázó bemutatja a kínai társadalom és gazdaság működésének meghatározó jellemzőit. T Pl.: felismeri, hogy Kína kezdetben klasszikus folyammenti civilizáció (mint pl. Egyiptom vagy Mezopotámia), és megállapítja, hogy az erre épülő gabona- és rizstermelés az itt élők megélhetését jelentette. T Pl.: rögzíti, hogy a trónviszályoktól és külső támadásoktól széttagolt birodalmat a Csin-dinasztia idején egyesítették, és megállapítja, hogy a Nagy Falat a hunok elleni védekezés céljából építették, vagy rögzíti, hogy erős császári hatalom alakult ki, és megállapítja, hogy ez tette lehetővé a nagy középítkezéseket. T Pl.: utal arra, hogy Kínában több vallás is jelen volt (pl. taoizmus, buddhizmus), és keleti típusú társadalom alakult ki, valamint megállapítja, hogy pl. a konfucianizmus is az ember saját helyzetének elfogadását tanította, és ezzel erősítette a fennálló viszonyokat.	0–8

Megszerkeszttség, nyelvhelyesség	A kifejtés mondatokból áll, és a szöveg logikusan felépített. A válasz nem tartalmaz súlyos nyelvhelyességi vagy helyesírási hibát.	0–2
A FELADATBAN ELÉRHETŐ ÖSSZPONTSZÁM		28
ELÉRHETŐ VIZSGAPONTSZÁM		7

14. Az ókori Róma (hosszú)

Szemponatok	Műveletek, tartalmak	Pont
Feladatmegértés	A vizsgázó a hódító háborúk következtében kialakuló társadalmi változásokat mutatja be. A válasz lényegre törően ismerteti a hódítások és az azokat követő társadalmi változások közötti kapcsolatot. Az elemzés bemutatja a meghatározó társadalmi csoportokat, és azok kialakulásának gazdasági hátterét (pl.: lovagok és a kereskedelem). A vizsgázó válaszában felhasználja, értelmezi a forrásokat, azokból lényeges megállapításokat fogalmaz meg, következtetéseket von le.	0–8
Tájékozódás térben és időben	M A vizsgázó a történelmi eseményeket térben és időben elhelyezi. T Rögzíti, hogy Kr. e. III–I. században Róma meghódítja előbb az itáliai félszigetet, majd a Földközi-tenger medencéjét. Utal pl. a pun háborúkra (pl. Kr. e. 218–201.), és azok földrajzi vonatkozásaira, következményeire.	0–4
Szaknyelv alkalmazása	M A vizsgázó helyesen használja az általános és a korszakra vonatkozó konkrét történelmi fogalmakat. T Használja az alábbi általános fogalmakat (háború, hadsereg, hódítás, rabszolga stb.). T Használja a témához kapcsolódó történelmi fogalmakat (plebejusok, patríciusok, lovagrend, optimaták, senatori rend, latifundium, rabszolgák, antik proletariátus stb.).	0–6
Források használata	M A vizsgázó beépíti válaszába a forrásokban található információkat, és következtetéseket von le belőlük. T Pl.: rögzíti, hogy a hódító háborúk alapvetően átrendezték az addigi társadalmi viszonyokat, és megállapítja, hogy a szabad parasztok tömegei mentek tönkre, és az előkelők meggazdagodtak. T Pl.: rögzíti, hogy a meghódított földterületek (ager publicus) nagy részét az előkelők szerezték meg, és megállapítja, hogy ezáltal nagybirtokok jönnek létre, melyeket elsősorban rabszolgákkal műveltették meg. T Pl.: utal arra, hogy jelentős befolyása lett a lovagrendnek, és megállapítja, hogy ők foglalkoztak a pénzügyletekkel, de hivatalt nem viselhetek. T Pl.: rögzíti, hogy a hódító háborúk nyomán Róma területe lé-	0–10

	nyegesen megnőtt, és megállapítja, hogy ez hosszú távon a köztársasági intézményrendszer válságát eredményezte.	
Eseményeket alakító tényezők feltárása	<p>M A vizsgázó feltárja, hogy a hódító háborúk a gazdaságban és a társadalomban az addigi viszonyok megváltozásához vezetnek.</p> <p>T Pl.: rögzíti, hogy a szabad parasztság számának gyors csökkenése az egész római társadalom addigi szerkezetét megváltoztatta, és megállapítja, hogy a kialakuló antik proletariátus alkalmi munkából vagy politikai jogainak áruba bocsátásából élt.</p> <p>T Pl.: felismeri, hogy a katonáskodó szabad parasztok tömegei birtokaik nagy részét elveszítik, mely közvetve a hadsereg válságát is eredményezi.</p> <p>T Pl. rögzíti, hogy súlyos társadalmi problémák alakulnak ki, és megállapítja, hogy ezeket reformokkal akarták megoldani (pl. Gracchus-testvérek).</p> <p>T Pl.: utal arra, hogy a nagybirtokosok alkották a kialakuló szenátori rendet (optimaták), és megállapítja, hogy ez is megerősítette politikai vezető szerepüket.</p> <p>T Önálló ismereteivel, helyes megállapításaival kiegészíti és alátámasztja elemzését.</p>	0–12
Megszerkesztettség, nyelvhelyesség	<p>A tanuló fogalmazása mondatokból áll, a mondatok világosak és egyértelműek.</p> <p>Az elemzés szerkesztett szöveg, a tartalom logikus kifejtését szolgálja.</p> <p>A tanuló megállapításai árnyalt elemzőkészségről tanúskodnak. A szöveg nem tartalmaz súlyos nyelvhelyességi vagy helyesírási hibákat.</p>	0–8
A FELADATBAN ELÉRHETŐ ÖSSZPONTSZÁM		48
ELÉRHETŐ VIZSGAPONTSZÁM		16

15. A napóleoni háborúk (rövid)

Szemponatok	Műveletek, tartalmak	Pont
Feladatmegértés	<p>A vizsgázó alapvetően a napóleoni háborúk fordulópontjait mutatja be, és a válasz tartalmazza Napóleon külpolitikájának céljait és főbb jellemzőit.</p> <p>A válasz a források felhasználásával lényegi összefüggésekre utal (pl. a kontinentális zárlat jelentős mértékben hozzájárult az oroszországi hadjáratához).</p>	0–4
Tájékozódás térben és időben	<p>M A vizsgázó a történelmi eseményeket térben és időben elhelyezi.</p> <p>T Megállapítja, hogy Napóleon hatalomra kerülése és császárrá koronázása után folyamatosan háborúzott (1804–1815), és utal a háborúira, csatáira (pl. Austerlitz, Trafalgar, Borogyino, Waterloo) és a kontinentális zárlat földrajzi vonatkozásaira.</p>	0–4

Szaknyelv alkalmazása	M A vizsgázó helyesen alkalmazza az általános, illetve a témához kapcsolódó történelmi fogalmakat. T Használja a következő általános fogalmakat (hadjárat, csata, restauráció, császárság stb.), illetve helyesen alkalmazza a témához tartozó szakkifejezéseket (természetes határok, kontinentális zárlat stb.).	0–4
Források használata	M A vizsgázó válaszába beépíti a forrásokban található információkat, és egyszerű következtetéseket von le belőlük. T Pl.: rögzíti, hogy a kontinentális zárlattal Napóleon Angliát akarta „térdre kényszeríteni” azáltal, hogy megtiltotta a vele való kereskedelmet, és megállapítja, hogy a tilalom nem érte el célját, de súlyos gazdasági károkat okozott a kontinens számos országának. T Pl.: megemlíti, hogy 1812-től katonai vereségek érik Napóleont, és megállapítja, hogy az európai hatalmak (Anglia, Oroszország, Poroszország, Ausztria) összefogása elkerülhetetlenné tette bukását.	0–6
Eseményeket alakító tényezők feltárása	M A vizsgázó bemutatja, hogy Napóleon majdnem egész Európát meghódította, illetve csatlósává tette, de sikerei csak ideiglenesnek bizonyultak. T Pl.: felismeri, hogy Napóleon sikereiben szerepet játszott a polgári átalakulás eszméjének terjesztése, és megállapítja, hogy kudarcát viszont az is okozta, hogy Európa népei fölismerték, hogy politikájának elsősorban a hódítás, a birodalomépítés volt a célja, vagy rögzíti, hogy Napóleon európai hegemoniára törekedett, és megállapítja, hogy ez vezetett a Napóleon-ellenes szövetség kialakulásához. T Pl.: rögzíti, hogy Napóleon katonai sikereiben személyes adottságainak és korszerű hadszervezetének és hadvezetésének is jelentős szerepe van, és megállapítja, hogy bukását diplomáciai sikertelenségei és katonai kudarcai (oroszországi hadjárat) együttesen okozzák. T Pl.: felismeri, hogy az ún. népek csatája (Lipcse), illetve a waterlooi ütközet jelentette Napóleon végső vereségét, és megállapítja, hogy bukását a katonai gyengeség mellett a megszülető európai nacionalizmus és a hagyományos dinasztiák szövetsége együttesen okozzák.	0–8
Megszerkesztettség, nyelvhelyesség	A kifejtés mondatokból áll, és a szöveg logikusan felépített. A válasz nem tartalmaz súlyos nyelvhelyességi vagy helyesírási hibát.	0–2
A FELADATBAN ELÉRHETŐ ÖSSZPONTSZÁM		28
ELÉRHETŐ VIZSGAPONTSZÁM		7

16. A bolsevizmus (hosszú)

Szemponatok	Műveletek, tartalmak	Pont
Feladatmegértés	<p>A vizsgázó alapvetően a bolsevizmus ideológiájának fő jellemzőit, illetve annak változásait mutatja be, és utal a szovjet ideológia létrejöttének eszmei hátterére is.</p> <p>A válasz lényegre törően feltárja a marxizmus-leninizmus-sztálinizmus összefüggéseit.</p> <p>Az elemzés feltárja az eszmékben megfogalmazott elképzelések és a gyakorlat közötti összefüggéseket (pl. a diktatúra és a személyi kultusz kapcsolata, a radikális társadalmi átalakulás és a diktatúra kialakulásának viszonya).</p> <p>A vizsgázó válaszában felhasználja, értelmezi a forrásokat, azokból lényeges megállapításokat, következtetéseket von le és fogalmaz meg.</p>	0–8
Tájékozódás térben és időben	<p>M A vizsgázó a történelmi eseményeket térben és időben elhelyezi.</p> <p>T Megállapítja, hogy a bolsevik hatalomátvétel (1917. november 7.) létrejötté Lenin vezetésével valósult meg, és utal az első világháborúra (1914–1918), vagy a sztálini diktatúra a 20-as években jött létre, valamint az események földrajzi vonatkozásaira (pl. Pétervár, utal a Szovjetunió területi jellemzőire).</p>	0–4
Szaknyelv alkalmazása	<p>M A vizsgázó helyesen használja az általános és a korszakra vonatkozó konkrét történelmi fogalmakat.</p> <p>T Használja az alábbi általános fogalmakat (forradalom, hatalomátvétel, diktatúra, párt stb.).</p> <p>T Szakszerűen használja a korszakra jellemző történelmi szókinccset (kapitalizmus, szocializmus, személyi kultusz, proletariátus, élcsapat, sztahanovista stb.).</p>	0–6
Források használata	<p>M A vizsgázó beépíti válaszába a forrásokban található információkat és következtetéseket von le belőlük.</p> <p>T Pl.: felismeri, hogy Marx és Engels forradalmi programja nagy hatással volt Leninre, és megállapítja, hogy a bolsevik pártvezér alaptéziseit a Kommunista kiáltványra alapozta.</p> <p>T Pl.: felismeri, hogy Lenin a kommunista diktatúra megteremtését tűzi ki céljául, és megállapítja, hogy ennek megvalósítása érdekében a pártvezér bármilyen eszköz igénybevételét lehetségesnek tartja.</p> <p>T Pl.: rögzíti, hogy Lenin nézetei magukban hordozták a sztálini diktatúra kialakulásának lehetőségét (a személyi kultusz), és megállapítja, hogy a diktatúra számos ember jogfosztását, és sok esetben halálát is okozza.</p> <p>T Pl.: felismeri, hogy a bolsevikok által remélt világforradalom nem következett be, és megállapítja, hogy a modernizációt, az iparosítást csak a lakosság életkörülményeinek rovására lehetett megvalósítani.</p>	0–10
Eseményeket alakító tényezők feltárása	<p>M A vizsgázó feltárja a bolsevik hatalomátvétel ideológiai hátterét, összetevőit, és a sztálini diktatúra működésének jellemzőit.</p> <p>T Pl.: rögzíti, hogy a bolsevikok számára a hatalom megragadása volt a cél, és megállapítja, hogy ennek elérése érdekében minden</p>	0–12

	<p>eszközt igénybe vettek.</p> <p>T Pl.: felismeri, hogy Lenin a (hadi)kommunizmus csődje után hirdeti meg az új gazdaságpolitikát, melyben visszaállítják a piaci viszonyokat, és megállapítja, hogy a kommunista párton belül ezt az intézkedést többen a kapitalizmus helyreállításának tekintették, és ennek alapján bírálták Lenint.</p> <p>T Pl.: rögzíti, hogy a Szovjetunió 1922-ben polgárháború nyomán katonai erővel jött létre, és megállapítja, hogy a társadalom erőszakos átalakítását tűzte ki célul (pl. uralkodó osztályok fölszámolása, kulákok megsemmisítése).</p> <p>T Pl.: felismeri, hogy Sztálin személyi diktatúrája és az ezt működtető párt- és belügyi apparátus állandó rettegésben tartotta az országot, és megállapítja, hogy ez számos esetben törvénytelen ségekhez és nyílt terrorhoz vezetett.</p> <p>T Önálló ismereteivel, helyes megállapításaival kiegészíti és alá-támasztja elemzését.</p>	
Megszerkesztettség, nyelvhelyesség	<p>A tanuló fogalmazása mondatokból áll, a mondatok világosak és egyértelműek.</p> <p>Az elemzés szerkesztett szöveg, a tartalom logikus kifejtését szolgálja.</p> <p>A tanuló megállapításai árnyalt elemzőkészségről tanúskodnak.</p> <p>A szöveg nem tartalmaz súlyos nyelvhelyességi vagy helyesírási hibákat.</p>	0–8
A FELADATBAN ELÉRHETŐ ÖSSZPONTSZÁM		48
ELÉRHETŐ VIZSGAPONTSZÁM		16

17. Hunyadi Mátyás belpolitikája (rövid)

Szemponatok	Műveletek, tartalmak	Pont
Feladatmegértés	<p>A vizsgázó alapvetően a Mátyás elleni összeesküvés okait mutatja be, és a válasz tartalmazza, hogy az összeesküvés miként függ össze a kor gazdasági és társadalmi viszonyaival.</p> <p>A válasz a források felhasználásával lényegi összefüggésekre utal (pl. a központi királyi hatalom megerősítésének kísérlete és a rendi ellenállás kapcsolata).</p>	0–4
Tájékozódás térben és időben	<p>M A vizsgázó a történelmi eseményeket térben és időben elhelyezi.</p> <p>T Rögzíti, hogy a Mátyás uralkodása (1458–90) idején a középkori Magyar Királyság a térség egyik legnagyobb kiterjedésű és legjelentősebb állama.</p>	0–4
Szaknyelv alkalmazása	<p>M A vizsgázó helyesen alkalmazza az általános, illetve a témához kapcsolódó történelmi fogalmakat.</p> <p>T Használja a következő általános fogalmakat (királyi hatalom, jobbagyság, nemesség stb.), illetve helyesen alkalmazza a témához tartozó szakkifejezéseket (rendkívüli hadiadó, füstpénz, Fekete sereg, rendi monarchia, szabad királyi város stb.).</p>	0–4

Források használata	<p>M A vizsgázó beépíti válaszába a forrásokban található információkat, és következtetéseket von le belőlük.</p> <p>T Pl.: rögzíti, hogy Mátyás uralkodásától kezdődően kísérletet tett a bárók visszaszorítására, és megállapítja, hogy az 1470-es évekre a király központosító törekvései miatt viszonyuk egyre feszültebbé vált.</p> <p>T Pl.: ismerteti Mátyás jövedelemforrásait, és megállapítja, hogy az uralkodó a rendkívüli hadiadó és a „füstpénz” révén jelentős bevételhez jutott, így csökkentette a bárói liga befolyását.</p>	0–6
Eseményeket alakító tényezők feltárása	<p>M A vizsgázó feltárja a Mátyás elleni összeesküvés politikai és gazdasági okait.</p> <p>T Pl.: rögzíti, hogy Mátyás leghűségesebb hívei (Vitéz János, Janus Pannonius) is ellene fordulnak, és megállapítja, hogy ennek magyarázata az, hogy Mátyás a rendi országgyűlés és a főnemesiség megkérdezése nélkül dönt lényeges kérdésekben.</p> <p>T Pl.: rögzíti, hogy Mátyás hatalmának biztosítására számos alacsony sorból származó személyt (pl. Bakócz Tamás) magas tisztségbe emel, és megállapítja, hogy ez is növeli a bárói liga ellenszenvét az uralkodóval szemben.</p> <p>T Pl.: felismeri, hogy az uralkodó a bárókkal szemben csak a köznemességre, illetve a szabad királyi városok polgáira és az általa kinevezett hivatalnokokra támaszkodhat, és megállapítja, hogy ez nemcsak gazdaságilag, hanem személyükben is sérti az előkelőket.</p>	0–8
Megszerkeszttség, nyelvhelyesség	<p>A tanuló fogalmazása mondatokból áll, és a szöveg logikusan felépített.</p> <p>A szöveg nem tartalmaz súlyos nyelvhelyességi vagy helyesírási hibákat.</p>	0–2
A FELADATBAN ELÉRHETŐ ÖSSZPONTSZÁM		28
ELÉRHETŐ VIZSGAPONTSZÁM		7

18. Luxemburgi Zsigmond (hosszú)

Szemponatok	Műveletek, tartalmak	Pont
Feladatmegértés	<p>A vizsgázó alapvetően Zsigmond külpolitikáját és az egyházat érintő intézkedéseit mutatja be.</p> <p>A válasz lényegre törően mutatja be az uralkodó törekvéseit az egyházszakadás megszüntetésére és a pápai hatalom megerősítésére.</p> <p>Az elemzés feltárja az uralkodó intézkedéseinek összefüggéseit (pl. konstanzi zsinat összehívása és a huszitizmus elleni harc meghirdetése).</p> <p>A vizsgázó válaszában felhasználja, értelmezi a forrásokat, azokból lényeges megállapításokat, következtetéseket von le és fogalmaz meg.</p>	0–8

Tájékozódás térben és időben	<p>M A vizsgázó a történelmi eseményeket térben és időben elhelyezi.</p> <p>T Megállapítja, hogy Luxemburgi Zsigmond 1387–1437 között uralkodott, a magyar királyi címe mellett cseh királyi és később a német-római császári címet is viseli. Rögzíti Zsigmond birodalma földrajzi vonatkozásait (pl. Csehország, Német-római Császárság).</p>	0–4
Szaknyelv alkalmazása	<p>M A vizsgázó helyesen alkalmazza az általános, illetve a témához kapcsolódó történelmi fogalmakat.</p> <p>T Használja az alábbi általános fogalmakat (pápa, zsinat, szentségek stb.).</p> <p>T Szakszerűen használja a korszakra jellemző történelmi szókincset (husziták, táboríták, kelyhesek stb.).</p>	0–6
Források használata	<p>M A vizsgázó beépíti válaszába a forrásokban található információkat, és következtetéseket von le belőlük.</p> <p>T Pl.: felismeri, hogy a konstanzi zsinaton sikerült megoldani az egyházszakadás kérdését, és megállapítja, hogy az egyházi reformok elmaradnak.</p> <p>T Pl.: rögzíti, hogy a huszitizmus irányzatai közül a kelyhesek inkább egyházi reformokat sürgetnek (pl. két szín alatti áldozás), míg a táboríták radikális társadalomátalakító programot hirdetnek.</p> <p>T Pl.: rögzíti, hogy a huszitizmus megjelenése Zsigmond számára több szempontból is kritikus volt (pl. rászállt a cseh trón, akadályozta az egyházi reform megvalósítását), és megállapítja, hogy ezzel is magyarázható, hogy az uralkodó hosszú ideig kereste velük a megegyezés lehetőségét.</p> <p>T Pl.: felismeri, hogy Zsigmondnak szembe kellett néznie az Európát fenyegető török veszéllyel, és megállapítja, hogy ebben a küzdelemben az uralkodó csak részleges sikereket ért el.</p>	0–10
Eseményeket alakító tényezők feltárása	<p>M A vizsgázó bemutatja Zsigmond külpolitikájának jellemzőit, és elemzi egyházpolitikai tevékenységének hátterét, eredményeit.</p> <p>T Pl.: rögzíti, hogy Zsigmond elnyerte a Német-római császári címet, és megállapítja, hogy ezért szinte minden európai konfliktusban érdekelt volt.</p> <p>T Pl.: felismeri, hogy a husziták vallási törekvései nemzeti és szociális követeléseket is tartalmaztak (pl. nemzeti nyelv használata), és megállapítja, hogy Husz János halála ezért volt képes nagyszabású mozgalom kiváltására.</p> <p>T Pl.: felismeri, hogy Zsigmond a huszita mozgalom két irányzatának megosztottságát ügyesen használta ki, és megállapítja, hogy az uralkodó a kelyhesekkel kötött megállapodása is szerepet játszott a huszitizmus elszigetelésében.</p> <p>T Pl.: rögzíti, hogy a husziták új harcmódot alakítanak ki (szekérvár), mely a védekezést eredményesen biztosítja, és megállapítja, hogy e harcmódor számos elemét a későbbi hadvezérek közül többen is alkalmazzák (pl. Hunyadi János).</p> <p>T Önálló ismereteivel, helyes megállapításaival kiegészíti és alátámasztja elemzését.</p>	0–12
Megszerkesztettség, nyelvhelyesség	<p>A tanuló fogalmazása mondatokból áll, a mondatok világosak és egyértelműek.</p> <p>Az elemzés szerkesztett szöveg, a tartalom logikus kifejtését szolgálja.</p>	0–8

	A tanuló megállapításai árnyalt elemzőkészségről tanúskodnak. A szöveg nem tartalmaz súlyos nyelvhelyességi vagy helyesírási hibákat.	
A FELADATBAN ELÉRHETŐ ÖSSZPONTSZÁM		48
ELÉRHETŐ VIZSGAPONTSZÁM		16

19. A Rákóczi-szabadságharc (rövid)

Szemponatok	Műveletek, tartalmak	Pont
Feladatmegértés	A vizsgázó alapvetően a Rákóczi-szabadságharc külkapcsolatait mutatja be, és a válasz tartalmazza a vereség nemzetközi hátterét. A válasz a források felhasználásával lényegi összefüggésekre utal (pl.: a francia támogatás hiánya és a nagyszombati vereség kapcsolata).	0–4
Tájékozódás térben és időben	M A vizsgázó a történelmi eseményeket térben és időben elhelyezi. T Rögzíti, hogy a Rákóczi-szabadságharc 1703–1711 között folyt, utal a spanyol örökösödési háborúra (1701–1714), valamint az európai hatalmi viszonyok földrajzi vonatkozásaira.	0–4
Szaknyelv alkalmazása	M A vizsgázó helyesen alkalmazza az általános, illetve a témához kapcsolódó történelmi fogalmakat. T Használja a következő általános fogalmakat (szabadságharc, csata, vereség stb.), illetve helyesen alkalmazza a témához tartozó szakkifejezéseket (kurucok, trónfosztás stb.).	0–4
Források használata	M A vizsgázó válaszába beépíti a forrásokban található információkat, és következtetéseket von le belőlük. T Pl.: felismeri, hogy a szabadságharc megindítását a kedvező nemzetközi helyzet tette lehetővé, és megállapítja, hogy a franciák számára Rákóczi támogatása (katonai, anyagi) politikai érdekeiken alapult. T Pl.: rögzíti az ónodi országgyűlésen elfogadott trónfosztás külpolitikai vonatkozásait, és megállapítja, hogy ezzel bővült Rákóczi politikai mozgástere.	0–6
Eseményeket alakító tényezők feltárása	M A vizsgázó feltárja a Rákóczi-szabadságharc külkapcsolatait, és elemzi a kapcsolatok mögött meghúzódó politikai szándékokat. T Pl.: felismeri, hogy a külpolitikai helyzet alakulása alapvetően meghatározta a szabadságharc esélyeit és alakulását, és megállapítja, hogy vereségét döntően befolyásolta, hogy nem sikerült hosszú távú külpolitikai támogatást, segítséget kapni. T Pl.: felismeri, hogy Rákóczi a német fejedelemségektől is (pl. bajorok, svábok) katonai támogatást próbált megszerezni, és megállapítja, hogy a sikertelenséget mindkét fél katonai gyengesége okozta. T Pl.: rögzíti, hogy I. Péter orosz cárral a szabadságharc támogatására Rákóczi konkrét megállapodásra jut, és megállapítja, hogy az orosz–svéd háborúk, illetve a szabadságharc időközbeni	0–8

	befejezése miatt nem kerülhetett sor ennek a szövetségnek a gyakorlati megvalósítására.	
Megszerkesztettség, nyelvhelyesség	A kifejtés mondatokból áll, és a szöveg logikusan felépített. A válasz nem tartalmaz súlyos nyelvhelyességi vagy helyesírási hibát.	0–2
A FELADATBAN ELÉRHETŐ ÖSSZPONTSZÁM		28
ELÉRHETŐ VIZSGAPONTSZÁM		7

20. Budapest világvárossá fejlődése (hosszú)

Szemponatok	Műveletek, tartalmak	Pont
Feladatmegértés	A vizsgázó alapvetően Budapest világvárossá válását mutatja be, és az elemzés utal ennek gazdasági és társadalmi hátterére is. A válasz lényegre törően mutatja be a dualizmus feltételei között megvalósuló városfejlődés sajátosságait. Az elemzés feltárja a főváros lakosságszámának növekedése, a gazdasági és társadalmi átalakulás, valamint Budapest fejlődése közötti kapcsolatot. Válaszában bemutatja a világvárossá válás folyamatát és jellemzőit. A vizsgázó válaszában felhasználja, értelmezi a forrásokat, azokból lényeges megállapításokat, következtetéseket von le és fogalmaz meg.	0–8
Tájékozódás térben és időben	M A vizsgázó a történelmi eseményeket térben és időben elhelyezi. T Megállapítja, hogy a kiegyezés (1867) létrejötte az Osztrák–Magyar Monarchia egyik fővárosává tette Budát és Pestet. Rögzíti, hogy 1873-ban a három városrész (Buda, Óbuda, Pest) egyesüléséből jött létre Budapest.	0–4
Szaknyelv alkalmazása	M A vizsgázó helyesen használja az általános és a korszakra vonatkozó konkrét történelmi fogalmakat. T Használja az alábbi általános fogalmakat (belváros, külváros, középítkezés, infrastruktúra stb.). T Szakszerűen használja a korszakra jellemző történelmi szókinccset (dualista urbanizáció, millennium, gyárnegyed stb.).	0–6

Források használata	<p>M A vizsgázó beépíti válaszába a forrásokban található információkat, és következtetéseket von le belőlük.</p> <p>T Pl.: felismeri, hogy Budapest az Osztrák-Magyar Monarchia egyik fővárosa lett Bécs mellett, és megállapítja, hogy néhány évtized alatt dinamikus fejlődésének következtében a századfordulóra Európa egyik legnagyobb városa lett.</p> <p>T Pl.: rögzíti, hogy Budapest a környező települések beolvadásával és az új városnegyedek létrejöttével tervszerűen fejlődött, és megállapítja, hogy a nagyarányú változást a dualizmus kori Magyarország gazdasági fellendülése tette lehetővé.</p> <p>T Pl.: felismeri, hogy a fejlődés alapját a gazdaság (hitelszervezet, iparosodás stb.) adta, és megállapítja, hogy a kialakuló munkásnegyedek, gyárnegyedek is a kapitalista viszonyok kialakulásának következményei.</p> <p>T Pl.: rögzíti, hogy az új épületek különböző stílusban készültek (klasszicista, szecessziós, neoreneszánsz stb.), és megállapítja, hogy a millenniumi ünnepek is gyorsították Budapest képének átalakulását, világvárossá fejlődését.</p>	0–10
Eseményeket alakító tényezők feltárása	<p>M A vizsgázó feltárja Budapest világvárossá fejlődésének hátterét, utal annak politikai, gazdasági és társadalmi mozgatórugóira.</p> <p>T Pl.: rögzíti, hogy Budapest fejlődésében nagy szerepet játszott a Béccsel való együttműködés és rivalizálás, és megállapítja, hogy ennek hátterében Magyarország gazdasági és politikai súlyának növelése állt.</p> <p>T Pl.: felismeri, hogy Budapest lakossága dinamikusan növekedett (az első világháború kitörésekor már az egymillió főt is majdnem elérte), és megállapítja, hogy ez a demográfiai növekedés összefügg Budapest politikai és gazdasági súlyának emelkedésével.</p> <p>T Pl.: rögzíti, hogy a gazdasági átalakulás jelentős társadalmi változásokkal is járt, és megállapítja, hogy ennek nyomán született meg a polgárság és a munkásság alkotta fővárosi lakosság.</p> <p>T Pl.: felismeri, hogy az iparosítás gyors ütemű fejlődésében szerepe van a kibontakozó második ipari forradalomnak, és megállapítja, hogy ez is közrejátszik abban, hogy a létrejövő ipari centrumokban a kor legfejlettebb tudományos-technikai eredményei is megjelennek.</p> <p>T Önálló ismereteivel, helyes megállapításaival kiegészíti és alátámasztja elemzését.</p>	0–12
Megszerkesztettség, nyelvhelyesség	<p>A tanuló fogalmazása mondatokból áll, a mondatok világosak és egyértelműek.</p> <p>Az elemzés szerkesztett szöveg, a tartalom logikus kifejtését szolgálja.</p> <p>A tanuló megállapításai árnyalt elemzőkézségről tanúskodnak.</p> <p>A szöveg nem tartalmaz súlyos nyelvhelyességi vagy helyesírási hibákat.</p>	0–8
A FELADATBAN ELÉRHETŐ ÖSSZPONTSZÁM		48
ELÉRHETŐ VIZSGAPONTSZÁM		16

21. Bethlen István miniszterelnöksége (rövid)

Szemponatok	Műveletek, tartalmak	Pont
Feladatmegértés	A vizsgázó alapvetően a bethleni konszolidációt mutatja be, és a válasz tartalmazza, hogy miként sikerült a társadalmi és gazdasági viszonyokat stabilizálni. A válasz a források felhasználásával lényegi összefüggésekre utal (pl. szociáldemokratákkal való kiegyezés biztosította a parlamentarizmus működését).	0–4
Tájékozódás térben és időben	M A vizsgázó a történelmi eseményeket térben és időben elhelyezi. T Pl. rögzíti, hogy Bethlen István 1921–31 között volt miniszterelnök, és utal arra, hogy ebben az időszakban léptek érvénybe a trianoni békeszerződés határmódosításai.	0–4
Szaknyelv alkalmazása	M A vizsgázó helyesen alkalmazza az általános, illetve a témához kapcsolódó történelmi fogalmakat. T Használja a következő általános fogalmakat (párt, választójog, kormány, parlamentarizmus stb.), illetve helyesen alkalmazza a témához tartozó szakkifejezéseket (királypártiak, királypuccs, irredentizmus, revízió, paktum, nemzetgyűlés stb.).	0–4
Források használata	M A vizsgázó beépíti válaszába a forrásokban található információkat, és következtetéseket von le belőlük. T Pl.: felismeri, hogy Bethlen István kiegyezett a szociáldemokrata párttal, és megállapítja, hogy ezzel sikerült a munkásság legjelentősebb politikai szervezetével megállapodnia (mely kedvezően hatott a belpolitikai viszonyokra). T Pl.: rögzíti, hogy Bethlen létrehozta az Egységes Pártot, és a hatalom stabilizációjának érdekében a választójog szűkítésére is sor került, és megállapítja, hogy ezen intézkedésekre azért is szükség volt, mert a kormánypártnak vissza kellett szorítania a bal- és jobboldali szélsőséges mozgalmakat, vagy a szomszédos államok ellenséges propagandájával is meg kellett küzdenie.	0–6
Eseményeket alakító tényezők feltárása	M A vizsgázó feltárja a Bethlen-korszak konszolidációjának főbb intézkedéseit, azok hátterét és következményeit. T Pl.: rögzíti, hogy a két királypuccs után elkerülhetetlen volt a Habsburg-ház trónfosztása, és megállapítja, hogy a hatalomra kerülő Bethlen intézkedései a trianoni Magyarország életképességének megteremtését szolgálták. T Pl.: felismeri, hogy Bethlen intézkedései az arisztokrácia és a nagypolgárság érdekeit egyaránt szolgálták, és megállapítja, hogy a miniszterelnök konzervatív politikája mögött a társadalmi kiegyezés megteremtésének szándéka állt. T Pl.: felismeri, hogy a miniszterelnök politikailag és alkatilag is távol állt a szélsőséges irányzatoktól, és megállapítja, hogy ezért is törekedett a politikailag könnyen befolyásolható elemek kizárására és elszigetelésére.	0–8
Megszerkesztettség, nyelvhelyesség	A kifejtés mondatokból áll, és a szöveg logikusan felépített. A válasz nem tartalmaz súlyos nyelvhelyességi vagy helyesírási hibát.	0–2
A FELADATBAN ELÉRHETŐ ÖSSZPONTSZÁM		28
ELÉRHETŐ VIZSGAPONTSZÁM		7

22. A Tanácsköztársaság létrejötte és államszervezete (hosszú)

Szemponatok	Műveletek, tartalmak	Pont
Feladatmegértés	<p>A vizsgázó alapvetően a Tanácsköztársaság létrejöttének körülményeit, és a hatalomgyakorlásának elméletét, valamint gyakorlatát mutatja be.</p> <p>A válasz lényegre törően mutatja be a Tanácsköztársaság rendszerét és a kialakult hatalmi viszonyokból következő ellentmondásokat.</p> <p>Az elemzés feltárja a Tanácsköztársaság diktatórikus jellegéből adódó ellentmondásokat (pl.: a hatalom koncentrációja és a proletariátus hatalomgyakorlása, a választásra jogosultak diszkriminatív megkülönböztetése és az alkotmányosság kísérlete).</p> <p>A vizsgázó válaszában felhasználja, értelmezi a forrásokat, azokból lényeges megállapításokat, következtetéseket fogalmaz meg.</p>	0–8
Tájékozódás térben és időben	<p>M A vizsgázó a történelmi eseményeket térben és időben elhelyezi.</p> <p>T Rögzíti, hogy a Tanácsköztársaság az első világháborús összeomlás (1918) és az őszirózsás forradalom (1918. október 31.) kudarca után 1919. március 21-én az antant területi változásokat követelő jegyzéke nyomán jött létre.</p>	0–4
Szaknyelv alkalmazása	<p>M A vizsgázó helyesen alkalmazza az általános, illetve a témához kapcsolódó fogalmakat.</p> <p>T Szakszerűen használja a következő általános fogalmakat (hatalommegosztás, alkotmány, választójog stb.).</p> <p>T Szakszerűen használja a következő történelmi szakkifejezéseket (proletárdiktatúra, népbiztosok, karhatalmi szervek, kizsákmányolók, vörös terror stb.).</p>	0–6
Források használata	<p>M A vizsgázó válaszába beépíti a forrásokban található információkat, és egyszerű következtetéseket von le belőlük.</p> <p>T Pl.: rögzíti, hogy a Tanácsköztársaság irányító testülete a Forradalmi Kormányzótanács, és megállapítja, hogy ez diktatórikus módon gyakorolta a hatalmat.</p> <p>T Pl.: rögzíti, hogy a Tanácsköztársaság proletárdiktatúrának nevezte magát, és megállapítja, hogy ezért számos intézkedésével osztályalapon osztotta meg a társadalmat.</p> <p>T Pl.: rögzíti, hogy a Forradalmi Kormányzótanács uralma idején több száz rendeletet bocsátott ki, és megállapítja, hogy az élet minden területét szabályozni próbálta, ez is fokozta az emberek kiszolgáltatottságát.</p> <p>T Pl.: bemutatja, hogy az ideiglenes alkotmány, mely a Forradalmi Kormányzótanács hatalmára épült, végig meghatározta a Tanácsköztársaság működését, és megállapítja, hogy a végleges alkotmány értelmében is egy viszonylag szűk csoport kezébe koncentrálnak a hatalom.</p>	0–10
Eseményeket alakító tényezők	<p>M A vizsgázó bemutatja, hogy a Tanácsköztársaság hatalomra kerülése minden demokratikus elvnek ellent mondott, s ez a gyakorlat egész fennállására jellemző.</p> <p>T Pl.: felismeri, hogy a proletárdiktatúra vezetését a népbiztosok szűk körű testülete látta el, élén Kun Bélával, és megállapítja,</p>	0–12

	<p>hogyan is közrejátszott abban, hogy a rendszer társadalmi elfogadottsága rendkívül alacsony volt.</p> <p>T Pl.: rögzíti, hogy a Tanácsköztársaság megteremtését a polgári állam szétesése, illetve az elkövetkező világforradalomba vetett hit tette lehetővé, és megállapítja, hogy a hatalmat ilyen körülmények között csak diktatórikus eszközökkel, sokszor terrortal lehetett fenntartani.</p> <p>T Pl.: rögzíti, hogy osztályalapon kirekesztették a választójogból az összes jogosult jelentős részét, és megállapítja, hogy ez az intézkedés elfogadhatatlan a demokratikus normák szempontjából.</p> <p>T Pl.: bemutatja, hogy az elvek és a gyakorlat abban is ellentmondott egymásnak, hogy a Tanácsköztársaság programja a dolgozók demokratikus jogainak kiterjesztését hirdette, alkotmánytervezete mégis egy fentről lefelé építkező államszervezetet fogalmazott meg, és megállapítja, hogy ez a felépítés gyakorlatilag kizárta volna a hatalommegosztás érdemi érvényesülését.</p> <p>T Önálló ismereteivel, helyes megállapításaival kiegészíti és alátámasztja elemzését.</p>	
Megszerkesztettség, nyelvhelyesség	<p>A tanuló fogalmazása mondatokból álló, a mondatok világosak és egyértelműek.</p> <p>Az elemzés szerkesztett szöveg, a tartalom logikus kifejtését szolgálja.</p> <p>A tanuló megállapításai árnyalt elemzőkészségről tanúskodnak.</p> <p>A szöveg nem tartalmaz súlyos nyelvhelyességi vagy helyesírási hibákat.</p>	0–8
A FELADATBAN ELÉRHETŐ ÖSSZPONTSZÁM		48
ELÉRHETŐ VIZSGAPONTSZÁM		16